

Skisse til tiltakspakke skogbruk

Innledning - Situasjonsbeskrivelse

Skogbruket opplever som de aller fleste næringer, stor usikkerhet og situasjonsbeskrivelsen endres drastisk fra dag til dag. De første sagbruksvirksomheter har nå varslet om redusert innkjøring og nedstenging av produksjon. Bolig- og forretningsbyggmarkedet har falt dramatisk de siste dagene og dette forplanter seg raskt bakover i verdikjeden. Markedet for treforedlingsprodukter som etterspør massevirke, er foreløpig stabil, men usikker.

Overordnet sett er det viktigste nå at alle også innen skog- og trenæringen bidrar i den nasjonale dugnaden for å redusere konsekvensene av Korona-pandemien. Vi må holde hjulene i gang. Dette er nødvendig for at Norge skal ha økonomisk handlingsrom til å håndtere utfordringene i de næringene der alt har stoppet opp. Skog- og verdikjeden tre har et stort antall selvstendig næringsdrivende knyttet til hogst og tømmertransport. Disse bedriftene har begrenset evne til å bære de løpende økonomiske forpliktelsene dersom oppdragene uteblir. De underliggende driverne for verdikjeden skog er på sikt meget gode. Det er nå viktig å sikre de mest utsatte bedriftene slik at det er en komplett verdikjede som kommer seg gjennom denne krevende situasjonen vi er oppe i.

Tiltakspakken som foreslås av skogbruket har følgende hovedformål:

- Sikre utplanting av 25 millioner planter i vår.
- Skape oppdragsvolum for entreprenørene på tross av redusert etterspørsel etter råvarer fra industrien.
- Holde råvarestrømmen i gang.
- Styrke industriens evne til å bygge tømmerlager slik at effekten av sviktende etterspørsel dempes og at det legges grunnlag for operativ drift oppstrøms i verdikjeden.
- Redusere risiko for kvalitetstap på veikantlager av virke samt redusere risiko for barkbilleangrep.

•

Planting:

Utenlands arbeidskraft	Sikre at utenlandsk arbeidskraft kan komme inn i Norge. Legge til rette for at det kan plantes under karantenetid. Gi mulighet for å forflytte plantelag over kommunegrenser. Her blir det behov for dekning av merkostnader.
Norsk arbeidskraft	En vesentlig andel av merkostnader ved bruk av norsk arbeidskraft må dekkes. Dette gjelder kostnader til opplæring, oppfølging, kontroll osv.
Tiltak	Ekstra tilskudd til planting

Skape oppdragsvolum for skogsentreprenører:

Øke oppdragsvolum med stort arbeidsomfang i forhold til produksjonen.	Tilskudd på 50 kr/m ³ til førstegangstynning.
	Tilskudd på 50-120 kr/m ³ for hogst i annen skog med høye driftskostnader og lav sagtømmerandelen. Differensieres etter driftsveiavstand.
Økt offentlig innkjøp av skogryddingstjenester.	Stimulere til igangsetting av rydding langs vei mhp. siktlinjer og viltsikring. Forsert rydding av fremtidige traseer for vei og bane. Begge forslag forutsetter bruk av skogsmaskiner.
Øke innsats for bygging av skogsbilvei	Redusere saksbehandlingstid for søknad om skogsbilvei.

Holde transport av råvarer i gang:

Sikre grenseoverskridende virkestransport	Tømmer, flis og trelast unntas fra reguleringer i grensekontroll som på nåværende tidspunkt.
---	--

Styrke industriens evne til å bygge tømmerlager:

Bygge tømmerlager på industritomt	Etablere ordning for rentefrie lån til virkesforbrukende industri knyttet til oppbygging av tømmerlager.
-----------------------------------	--

Redusere risiko for kvalitetstap på veikantlager av virke, samt redusere risiko for barkbilleangrep:

Lager på industritomt	Tilskudd til å sikre kvalitet på tømmerlager. Vanning etc.
Lager i skogen (veikant)	Tilskudd til behandling mot insektskader

Styrke investeringer i ny industri

	Endre investionors mandat slik at de kan ta en større andel enn 49% ved emisjoner.
--	--

Nærmere begrunnelse for de foreslåtte tiltak:

Skogbruket kan bli sterkt rammet av Korona-situasjonen når det gjelder skogplanting og manuelle skogkulturtiltak. Dette blir normalt utført ved hjelp av utenlandsk sesongarbeidskraft. Innenfor rammene av Korona-tiltakene med bl.a. begrensninger både på utreise fra de aktuelle land og innreise til Norge, er det svært vanskelig å skaffe til veie denne arbeidskraften.

Det er planlagt planting av om lag 25 millioner planter til og med juni i år. Skogplanter er ferskvare som i svært begrenset grad kan lagres. Det er derfor et stort behov for å sette i verk tiltak for å skaffe til veie norsk arbeidskraft for å utføre dette arbeidet og sikre rammer for de utenlandske arbeiderne som fortsatt har mulighet til å arbeide i Norge.

Skogplanting og andre skogkulturtiltak

I 2019 ble det plantet ca. 47 mill. planter i norske skoger. Hovedmengden av dette plantes i perioden mai og juni. Det resterende plantes om høsten. Det har i år vært problemer med produksjonen av planter slik at volumet i år vil bli noe lavere enn i 2019. Hensyntatt dette, antas det at det skal plantes om lag 25 mill. planter denne våren. Disse plantene er ferdig produsert og står nå på fryselager. Skogplanter er ferskvare og det er ingen mulighet for å lagre disse plantene over sommeren. Plantesesongen starter i våre sydligste områder medio april og avsluttes normalt i slutten av juni lengst i nord. Dersom plantingene ikke blir gjennomført, er det en risiko for et stort etterslep i de kommende årene.

Totalt sysselsettes om lag 600 personer i skogplantinga. Felles for disse er at de nesten alle er utenlandske sesongarbeidere. Denne arbeidskraften er velorganisert og profesjonell med sertifisert opplæring som ikke kan erstattes over natten. Dagens Koronasituasjon gjør det problematisk å komme inn til Norge, samtidig som mange av skogsarbeiderne også har liten lyst til å forlate egen familie i en vanskelig og uoversiktlig situasjon i hjemlandet.

Den utenlandske arbeidskraften har basert seg på denne inntekten, og om denne uteblir i år, er skogbruket bekymret for den langsiktige tilgjengeligheten påfølgende år. Det er viktig med tiltak for å tilrettelegge for at denne arbeidsstyrken fortsatt kan komme til Norge og være operativ medio april.

Skogplanting har den fordel at dette kan gjøres innenfor karantenebestemmelsene, ettersom man jobber med få personer i hvert plantelag, og jobber i utmarka. Dette vil minimere ekstrakostnadene som ellers er knyttet til korona-situasjonen. Ved å legge til rette for at den utenlandske arbeidskraften kan jobbe under årets plantesesong, må næringen på sin side sørge for at arbeiderne har et godt nok opplegg for ivaretagelse av arbeiderne ved sykdom, samt gode rutiner for smittevern håndtering. Dette vil innebære økte kostnader.

En viktig forutsetning for gjennomføring av plantearbeidet, er at arbeidere fortsatt kan bevege seg fritt mellom kommunegrenser uten å risikere karantene.

Likevel må store deler av denne arbeidskrafta hentes innenlands denne våren. Avhengig av terreng kan trent arbeidskraft plante mellom 700 og 1200 planter pr dag. Utrent arbeidskraft oppnår erfaringsmessig omtrent 50% av dette. I tillegg til redusert produktivitet, kommer kostnader til økt rekruttering, opplæring og ekstraordinær oppfølging og kontroll i felt. Dette for å sikre god kvalitet på plantingene.

Skogbruket vil gjøre det vi kan for å erstatte denne arbeidskapasiteten, men beregningene for merkostnader viser at plantingene ikke vil være lønnsom å gjennomføre. Det er da tatt utgangspunkt i en konkurransedyktig lønn i norsk sammenheng utgjør om lag 300 kr pr time for denne type sesongarbeid. Det forutsettes da at skogeier får godkjent en høyere plantekostnad enn normalt ved uttak av egne skogfondsmidler.

Skogbruket er åpne for å diskutere andre utforminger av en tilskuddsordning. Dette er en ordning som er enkel å administrere, og det er etter vårt syn praktikabelt å innrette det mot plantekostnaden. Dette vil sikre at den planlagte vårplantingen vil bli gjennomført.

Dette behovet for arbeidskraft kan også ha en positiv virkning ved at det vil gi arbeid til noen av de mange som er permittert fra annet arbeid.

Aktuelle virkemidler for å kompensere for bortfall av volum til trelastindustrien og skape oppdrag for skogsentreprenørene

Omsetnings-selskapene i skogbruket har samarbeidsavtaler med om lag 6-700 hogstlag med om lag 2 000-2 500 sysselsatte. Dette strekker seg fra entreprenører som eier 10-12 hogstlag

til enkeltpersoner som eier en lassbærer eller hogstmaskin. Uavhengig av antall lag entreprenør besitter, er det store investeringer som skal betjenes med aktivitet som kjennetegnes med små marginer. Inntjeningen er svært avhengig av volum.

Vi er nå inne i en situasjon hvor sagbruk reduserer sin aktivitet samtidig som massevirkeforbrukende industri ønsker å opprettholde sin aktivitet. Det samme gjelder industri som bygger sin produksjon på flis fra sagbruk. Hvordan kan vi da opprettholde en produksjon på massevirke fra skogen, men samtidig bremse skurtømmertilgangen og samtidig sikre entreprenørene arbeid?

Det foreslås følgende tiltak:

- Økt aktivitet innen førstegangstynning
- Økt hogstaktivitet i annen skog med høye driftskostnader og lav sagtømmerandelen.

For å oppnå dette, foreslås det tilskuddsordninger for å utløse hogst i bestand hvor kostnadsbildet pr i dag gjør hogst mindre aktuelt. Dersom en skal oppnå økt aktivitet på dette området, er det nødvendig å etablere ordninger med midlertidig tilskudd utmålt pr m³.

Tilskudd til førstegangstynning

Førstegangstynning vil omfatte både ordinær tynning i gran- og furubestand, samt tynning i bestand med forsømt ungskogpleie der virke kan omsettes, oftest til energiformål. Et foreløpig anslag tilsier at et nødvendig bidrag vil ligge i størrelsesorden 50 kr pr m³

Tilskudd til hogst i annen skog med høye driftskostnader og lav sagtømmerandel

Dette vil ofte omfatte hogst av skog langt fra bilvei og/eller med andre driftstekniske utfordringer og som har liten bestokning og lite kvalitetsvirke. Det kan for eksempel også omfatte hogst av planlagte skogsveitraseer. Tilskuddet gir en aktivitet som gir høy maskintid sett i forhold til produsert volum. Behovet for tilskudd for å utløse slik hogst vil avhenge spesielt av driftveiavstand. Tilskuddet bør derfor være på 50-120 kr/m³, differensiert etter driftsveiavstand.

Det anslås at potensialet for disse to ordningene til sammen er 250-300.000 m³. Kostnadene med ordningen vil da utgjøre om lag 20 mill. kroner. Begge ordningene vil være svært målrettete ved at de både stimulerer til hogst av massevirke og gir økt arbeidsmengde og inntekt til skogsentreprenørene sammenlignet med vanlig sluttavvirkning.

Det er behov for å se nærmere på utformingen av ordningen med tilskudd til hogst i annen skog med høye driftskostnader. Dette vil vi gjerne bidra til. Vi innser at en kan stå overfor et valg der en enten definerer klarere kriterier for tilskudd, eller legger opp til et system med forhåndsgodkjenning fra skogbruksmyndighetene. Dersom en velger det siste, er det avgjørende at det legges opp til en svært rask saksbehandling.

Offentlige innkjøp av skogryddingstjenester

Samferdselsbudsjettet har økt med om lag 80% siden 2013 og utgjør nå ca. 76 milliarder kroner. Det innebærer betydelig aktivitet på utbygging av vei og bane. Utbyggingstiltak betinger rydding av store arealer med kratt og skog. Dette sammen

med et stort behov for rydding langs eksisterende vei- og banestrekninger og kraftgater, utgjør et stort potensial for offentlige oppdrag til skogsentreprenørbransjen. Det foreslås at regjeringen gir de aktuelle offentlige aktørene som Statens Vegvesen, Nye Veier AS, BaneNor m.fl. føringer om å forsere slike oppdrag der ledig maskinell kapasitet kan utnyttes. For at dette skal understøtte skogsektorens problemer, må det forutsettes at satsingen øremerkes oppdrag der det skal benyttes hogstmaskin og lassbærer.

Tiltak for treindustrien og treforedlingsindustrien

Treindustrien har sammen med resten av bygg-, anleggs- og eiendomsnæringen spilt inn en Koronakrisepakke til regjeringen. Skognæringen understreker betydningen av å holde hjula i gang i den trebaserte industrien og støtter forslagene til tiltak som er utarbeidet. Foreløpig er det den tremekaniske industrien som har merket redusert etterspørsel fra markedet. Likviditeten i treindustrien er anstrengt.

Skognæringa er særlig opptatt av at lagerkapasiteten på sagbrukene utnyttes. Det er viktig at tømmeret ikke blir liggende på velteplassene i skogen og blir oppformeringsplasser for barkbiller. Tiltakene som kan lette den vanskelige likviditetssituasjonen for treindustrien, er derfor viktige for hele verdikjeden skog. Det kan bli aktuelt med større lagringsplasser for virke utenfor industribedrift. Skulle vi komme i en slik situasjon så må dette temaet behandles særskilt.

Med utpreget markedsure og svakere vekst er det forventet at det meste av den private kapitalen vil tørke inn, og det vil ta lang tid før de private aktørene igjen er klare for å investere i vekstselskaper. I denne situasjonen har Investinor en særlig viktig oppgave. Investinor har 500 millioner som er øremerket investeringer skogindustri. Innenfor denne rammen har Investinor gått inn i selskapet Shelterwood sammen med Norsk Skogkapital, Skogbrand Forsikring, Borregaard og Norske Skog. I flere av selskapene som det er investert i, er det i dag svært vanskelig å skaffe til veie tilstrekkelig privat kapital for å utvikle selskapene videre. Det er godt forberedte investeringer som kan realiseres omgående i disse selskapene. Det er derfor behov for at mandatet til Investinor midlertidig utvides til at de kan øke sin andel ved emisjoner ut over 49% som er avgrensningen i dag. I tillegg bør Investinor i denne unntakssituasjonen midlertidig kunne utvide sin eierandel ut over dagens begrensning på 49%.